

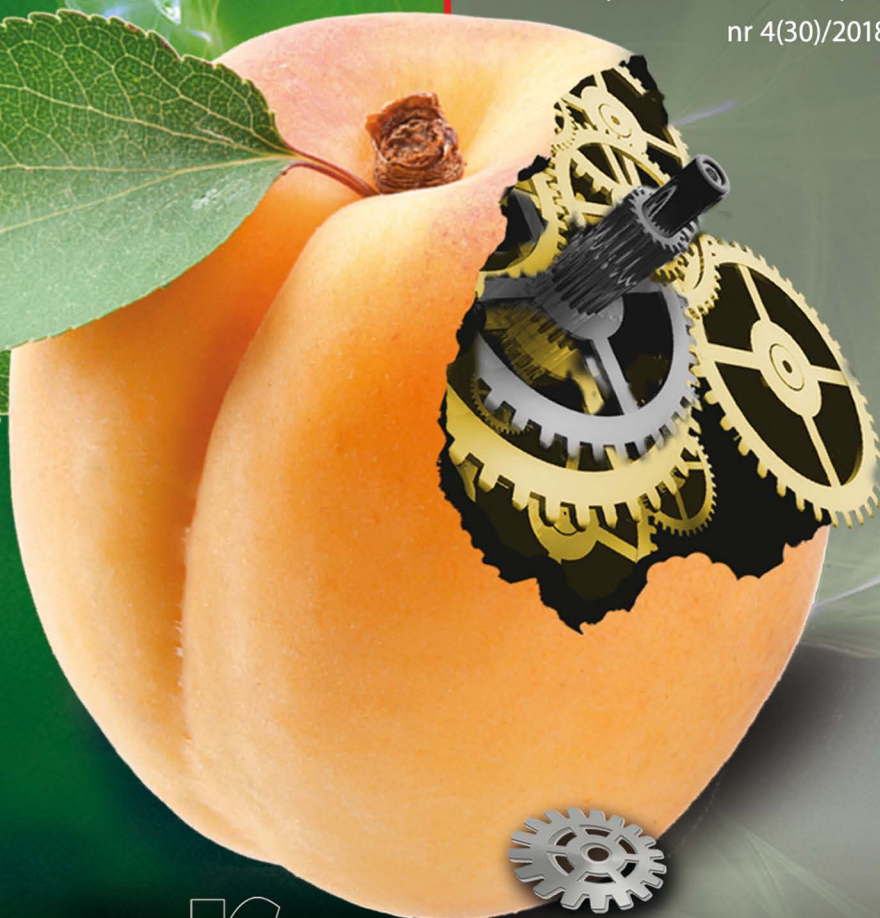

instytut lotnictwa
warszawa, rok założenia 1926

minib 30

marketing instytucji
naukowych i badawczych

nr 4(30)/2018

Research
for future

eISSN 2353-8414

pISSN 2353-8503

grudzień 2018

**ZALEŻNE GOSPODARKI RYNKOWE
I HIERARCHICZNE GOSPODARKI RYNKOWE
A ICH NARODOWE SYSTEMY INNOWACJI:
PRZYPADEK POLSKI I MEKSYKU**

ZALEŻNE GOSPODARKI RYNKOWE I HIERARCHICZNE GOSPODARKI RYNKOWE A ICH NARODOWE SYSTEMY INNOWACJI: PRZYPADEK POLSKI I MEKSYKU

DEPENDENT MARKET ECONOMIES AND HIERARCHICAL MARKET ECONOMIES
AND THEIR NATIONAL INNOVATION SYSTEMS: THE CASE OF POLAND AND MEXICO

Prof. Edgar J. Saucedo-Acosta

University of Veracruz, Instytut Ekonomii i Badań Społecznych
esaucedo@uv.mx

Prof. María Teresa Montalvo Romero

University of Veracruz, Wydział Nauk Administracyjnych i Społecznych
tmontalvo@uv.mx

Prof. Luis Fernando Villafuerte Valdés

University of Veracruz, Wydział Nauk Administracyjnych i Społecznych
fvillafuertev@hotmail.com

DOI: 10.14611/minib.30.12.2018.09

Streszczenie

Narodowy System Innowacji napędza tworzenie nowej wiedzy i wzrost gospodarczy. Wpływy innowacji na Zależne Gospodarki Rynkowe i Hierarchiczne Gospodarki Rynkowe były badane oddzielnie. Jednakże, do tej pory nikt nie przeprowadził badania komparatywnego między tymi typami gospodarek, które pozwala nam wiedzieć który rodzaj gospodarki generuje najlepsze warunki dla innowacji. Celem niniejszej pracy jest porównanie kraju o Zależnej Gospodarce Rynkowej (Polska) z krajem o Hierarchicznej Gospodarce Rynkowej (Meksyk) w odniesieniu do ich Narodowych Systemów Innowacji. Żeby to osiągnąć, przeprowadzimy badanie komparatywne ze wskaźnikami powiązanymi z koncepcją Narodowych Systemów Innowacji: elementami, związkami i produktami. Wyniki pokazują, że Polska ma bardziej rozwinięty Narodowy System Innowacji niż Meksyk, w związku z tym, że kilka wskaźników tego europejskiego kraju jest wyższych niż wskaźniki kraju z Ameryki Łacińskiej.

Słowa kluczowe: Narodowe Systemy Innowacji, Zależne Gospodarki Rynkowe, Hierarchiczne Gospodarki Rynkowe, Innowacja, Instytucje

Summary

The National Innovation System drives the creation of new knowledge and economic growth. The effects of innovation on Market Dependent Economies and Hierarchical Market Economies have been studied in isolation. However, no one has conducted a comparative study between these types of economies that allows us to know which type of economy generates the best conditions for innovation. The aim of the paper is to compare a country of the Dependent Market Economies (Poland) with another country of the Hierarchical Market Economies (Mexico) in relation to their National Innovation Systems. To do that, we will carry out a comparative study with indicators that are related to the concept of the National Innovation Systems: elements, relationships and products. The results show that Poland has a more developed National Innovation System than Mexico, due to the fact that several indicators of the European country are higher than those of the Latin American one.

Keywords: National Innovation Systems, Dependent Market Economies, Hierarchical Market Economies, Innovation, Institutions

Wprowadzenie

Narodowy System Innowacji (NSI) jest kluczowy dla wzrostu gospodarczego, ponieważ umożliwia rozwój nowych dóbr i usług, które są konsekwencją nowej wiedzy. W ten sposób, gospodarki które ciągle tworzą wiedzę są tymi, które rosną najszybciej.

Rodzaj gospodarki warunkuje NSI, ponieważ instytucjonalne, stosunkowe przewagi które posiada każdy kraj, potrzebują różnych typów innowacji. Gospodarki takie jak Stany Zjednoczone potrzebują innowacji radykalnych, co zachęca do tworzenia NSI z innowacjami w branżach zaawansowanych technologii.

Po upadku Muru Berlińskiego, gospodarki Europy Wschodniej musiały przekształcić swój rodzaj gospodarki na rynkowy. Większość z nich zdecydowała się zliberalizować swoje gospodarki i podjąć pierwsze kroki w kierunku procesu integracji europejskiej we wczesnych latach dziewięćdziesiątych; polska gospodarka nie była wyjątkiem, chociaż w przeciwieństwie do pozostałych, jej główny sektor stanowi istotną część jej gospodarki.

Jeżeli chodzi o Meksyk, jego gospodarka zaczęła się zmieniać w połowie lat osiemdziesiątych oraz kiedy w życie weszła północno-amerykańska umowa o wolnym handlu NAFTA. Wtedy Meksyk zmienił się z zamkniętej w otwartą gospodarke. W tych dwóch krajach (Meksyku i Polsce) strategie wobec prywatyzacji i stosunków z międzynarodowymi firmami różniły się, ponieważ w przypadku Meksyku zostało sprywatyzowanych kilka firm, które teraz są ważną częścią Meksykańskich Zdywersyfikowanych Grup Biznesowych (Grupo Carso, Grupo México, Grupo Salinas, itd.) i chociaż międzynarodowe firmy również przejęły niektóre meksykańskie firmy (głównie banki), w Meksyku punkt ciężkości gospodarki skupia się na firmach narodowych, podczas gdy w przypadku Polski, strategią rządów było przyciąganie Bezpośrednich Inwestycji Zagranicznych (BIZ).

Celem niniejszej pracy jest analiza elementów, związków i produktów NSI w Meksyku i Polsce, gdzie gospodarki tych krajów charakteryzują się odpowiednio hierarchią i zależnością.

Przeprowadzamy teoretyczny przegląd NSI oraz typów gospodarek

w celu analizy instytucjonalnej komplementarności oraz istniejących instytucjonalnych stosunkowych przewag. Stosujemy teoretyczne podejście do NSI według Lundvalla i Nelsona. Dodatkowo analizujemy prace autorów takich jak Nölke i Vliegenthart (2009), którzy postrzegają kilka wschodnioeuropejskich gospodarek jako Zależne Gospodarki Rynkowe, podczas gdy Schneider (2009) klasyfikuje gospodarki Ameryki Łacińskiej jako Hierarchiczne Gospodarki Rynkowe.

Zastosowana metodologia to analiza komparatywna gospodarek Polski i Meksyku oparta na wskaźnikach NSI.

Wyniki analizy pokazują, że Polska charakteryzuje się wyższymi poziomami kapitału ludzkiego, elementy jej NSI są lepiej połączone i powiązane. Wykazuje także wyższy poziom przedsiębiorczości, ma bardziej wydajny NSI. Polska ma także gospodarkę eksportującą bardziej zróżnicowane produkty, innowacyjne środowisko z większą liczbą patentów, oraz gospodarkę przyciągającą więcej inwestycji. Z drugiej strony, według wskaźników międzynarodowych, kraj europejski jest na wyższym poziomie demokracji, jest mniej skorumpowany, oraz jest pod wpływem polityki i wielopoziomowej administracji Unii Europejskiej. Chociaż wskaźniki Polski są lepsze niż wskaźniki Meksyku, kraj europejski nadal jest daleki od wskaźników większości swoich partnerów z UE.

Wnioski pokazują, że polska gospodarka rozwija bardziej dynamiczny NSI z większą ilością innowacji niż Meksyk. Jest to możliwe dzięki, między innymi, temu że to europejskie państwo ma wyższy poziom kapitału ludzkiego w dodatku do efektu konwergencji jego instytucji z europejskimi regulacjami.

Niniejszy artykuł zawiera wprowadzanie, część teoretyczną na temat NSI, metodologię, wyniki, oraz wnioski i dyskusję.

Narodowe Systemy Innowacji i Instytucjonalna Komplementarność

W celu analizy NSI trzeba zacząć od definicji. Używamy klasycznej definicji Lundvalla (1992), w której zwraca on uwagę na to, że NSI są tworzone przez elementy i związki, poza faktem, że ich produktem jest

użyteczna wiedza. Jeżeli użyjemy definicji Nelsona (1993), autor ten bierze pod uwagę interakcję instytucji, które mają innowację firm jako produkt. W oparciu o dwie powyższe definicje, należy zauważyć, że postrzegamy instytucje w znaczeniu Northa (1992): jako ograniczenia narzucające przez ludzi dla interakcji.

Bierzemy koncepcję innowacji z klasycznej definicji kreatywnej destrukcji Schumpetera (1943), rozumianej jako możliwość wypchnięcia jednej firmy przez drugą poprzez wprowadzenie nowego produktu, lub procesu na rynek.

NSI są tworzone ze związków, które zachodzą między instytucjami i tworzą innowację, tak więc ważnym jest, żeby analizować te związki i to jak jedna instytucja może mieć pozytywny, lub negatywny wpływ na inną instytucję. W tym znaczeniu definicja instytucjonalnej komplementarności Aokiego (1994) pozwala nam zrozumieć wagę związków między instytucjami. Dla Aokiego instytucjonalna komplementarność odnosi się do wpływu jaki ma jedna instytucja na inną, to znaczy, działanie instytucji, a pozytywny (lub negatywny) wpływ na inną. Borges i Saucedo (2018) zwracają uwagę, że istnieje instytucjonalne zazębienie, jeżeli istnienie jednej instytucji ma pozytywny wpływ na inną instytucję a także na NSI w taki sposób, że te koła zębate wpływają na siebie nawzajem i na cały system.

Kiedy już zdefiniujemy NSI, przeanalizujemy stosunek między instytucjami NSI w Polsce i w Meksyku. Nölke i Vliegenthart (2009) definiują Polskę jako Zależną Gospodarkę Rynkową (ZGR), podczas gdy Schneider (2009) definiuje Meksyk jako Hierarchiczną Gospodarkę Rynkową (HGR). Porównywalne instytucjonalne przewagi europejskiego kraju to platforma montażowa dla na wół standaryzowanych dóbr przemysłowych, podczas gdy w przypadku kraju z Ameryki Łacińskiej to surowce i proste produkty.

Instytucjonalna komplementarność w Hierarchicznych Gospodarkach Rynkowych

Schneider (2009) rozwinął pojęcie HGR, żeby opisać gospodarki Ameryki Łacińskiej. Autor zaczyna od pomysłu, że w tym regionie organizacje przyjmują role instytucji z powodu słabości tych drugich. Schneider wprowadza pojęcie negatywnej instytucjonalnej komplementarności ro-

zumianej jako obecność organizacji która ma negatywny wpływ na inną organizację. Według Schneidera (2009) są następujące organizacje HGR: Zdywersyfikowane Grupy Biznesowe, Firmy Międzynarodowe, niskie umiejętności pracowników i niska gęstość pracy. W ten sposób, w Ameryce Łacińskiej istnieje negatywna instytucjonalna komplementarność między organizacjami, co tworzy niską kreatywną destrukcję ze stosunkowymi instytucjonalnymi przewagami w obszarze surowców i prostych produktów.

Według Schneidera (2009), do negatywnej komplementarności można zaliczyć co następuje:

1. Istnienie Międzynarodowych Firm w przemyśle zaawansowanych technologii generuje bodźce dla Zdywersyfikowanych Grup Biznesowych do inwestowania w sektory niskiej technologii.
2. Zdywersyfikowane Grupy Biznesowe są powiązane z większością pracowników, którzy nie są zrzeszeni i w gospodarce nieformalnej, co generuje zachęty dla tych firm, żeby nie negocjować z pracownikami.
3. Istnienie pracowników o niskich umiejętnościach generuje zachęty w Zdywersyfikowanych Grupach Biznesowych i Firmach Międzynarodowych do inwestowania w sektory nie wymagające wykwalifikowanej pracy.
4. Rozwój zatomizowanych stosunków pracy i niskich umiejętności pracowników generuje zachęty dla pracowników do osiągania wysokich obrotów, a zatem do nie inwestowania w siebie.

Cztery powyższe punkty wpływają na rozwój NSI w związku z tym, że nie zachęcają do kreatywnej destrukcji, liczba patentów jest niska, praca jest niskiej jakości i nisko opłacana oraz w długim terminie nie ma postępu w poprawie warunków życia ludzi.

Instytucjonalna komplementarność w Zależnych Gospodarkach Rynkowych

Nölke i Vliegenthart (2009) rozwinęli pojęcie ZGR, żeby sklasyfikować kraje polegające na Bezpośrednich Inwestycjach Zagranicznych (FDI) i Międzynarodowych Firmach. Ci autorzy wskazują, że dychotomia rozwinięta przez Halla i Soskice'a (2001) jeżeli chodzi o klasyfikowanie

krajów jako Koordynowanych Gospodarek Rynkowych (KGR) oraz Liberalnych Gospodarek Rynkowych (LGR) nie wystarcza w odniesieniu do gospodarek Europy Środkowo-Wschodniej takich jak Czechy, Polska, Węgry i Słowacja.

ZGR charakteryzują się niskimi kosztami pracy, tak jak w HGR, oraz wysoko wykwalifikowanymi w używaniu technologii (średniego poziomu) pracownikami. Stosunkową przewagą ZGR są przemysły wytwórcze o średnim zaawansowaniu oferującymi pół-przetworzone dobra przemysłowe.

Nölke i Vliegenthart (2009) skupiają się na instytucjonalnych komplementarnościach ZGR używając sfery korporacyjnego zarządzania i zastosowania hierarchii przez międzynarodowe firmy.

1. BIZ przepływają z siedzib międzynarodowych firm do spółek zależnych, poprzez hierarchiczną kontrolę. Oznacza to, że decyzje inwestycyjne są podejmowane w rozwiniętych krajach gdzie mieszczą się siedziby międzynarodowych firm. W ZGR hierarchiczne zastosowanie decyzji BIZ jest preferowane bardziej niż inne źródła finansowania takie jak banki (KGR), lub giełda (LGR).
2. Firmy Międzynarodowe wykorzystują niskie koszty pracy i wysokie umiejętności pracowników w ZGR. Powyższe generuje zachęty dla tych firm do posiadania zbiorowych układów pracy na poziomie firmy (długoterminowe), gdzie pracownicy nie mają wpływu na proces decyzyjny w firmie jak w przypadku KGR.
3. Napływ BIZ do ZGR bierze się z potrzeby niskich kosztów pracy i wysokich (oraz średnich) umiejętności pracowników, gdzie nie bierze się pod uwagę potrzeby wyszkolenia większej liczby pracowników, więc inwestycje w przysposobienie do pracy są niewielkie. Skala szkolenia zawodowego w ZGR jest niewielka, w porównaniu z LGR i KGR, ale do pewnego stopnia podobna jak w HGR.
4. Fakt, że innowacja pochodzi z siedzib Firm Międzynarodowych nie generuje zachęt dokreatywnej destrukcji w ZGR.

Cztery powyższe kwestie nie pozwalają na rozwój NSI takiego jak w LGR z radykalną innowacją (przemysł farmaceutyczny), lub jak w KGR z innowacją narastającą (przemysł samochodowy).

Narodowe Systemy Innowacji Meksyku i Polski

Głównym elementem NSI Meksyku jest sektor publiczny (Rullán i Casanova, 2016), ponieważ duża część działań i zasobów poświęconych inwestycjom w badania i rozwój pochodzi z funduszy publicznych, w tym znaczeniu, Narodowa Rada Nauki i Technologii (CONACYT) jest głównym napędem meksykańskiego NSI. Rullán i Casanova (2016, s. 61) uważają, że głównymi aktorami NSI Meksyku są: „Narodowa Rada Nauki i Technologii... Rada Generalna... Międzysektorowy Komitet Budżetowy... Międzysektorowy Komitet Innowacji... Narodowa Konferencja Nauki i Technologii... [oraz] Publiczne instytucje badawcze i akademickie”. W każdej z poprzednich organizacji CONACYT interweniuje różnymi organizacjami rządowymi. Ci autorzy wskazują, że jednym z elementów, który może ulepszyć NSI Meksyku jest stworzenie Sekretarza Nauki i Technologii dla koordynacji różnych instytucji działających teraz w Meksyku, jak też ulepszenie systemu edukacji. Kolejnym elementem do wzięcia pod uwagę w Meksyku jest silniejsze połączenie Uniwersytetu i przemysłu, to by wzmocniło połączenia NSI Meksyku.

Barcikowska (2017, s. 111) zauważa, że głównymi elementami polskiego NSI są: „Polska Akademia Nauk, instytuty badawcze, centra badawczo-rozwojowe, centralne laboratoria i inne organizacje... uniwersytety, jednostki służące nauce... jednostki komercyjne zajmujące się B+R obok swojej głównej działalności biznesowej... centra przemysłowo-badawcze, parki technologiczne”. Jankowska, Matysek-Jedrych & Mroczek-Dabrowska (2017) wskazują, że brak przejrzystości i spójności pomiędzy instytucjami NSI to główne elementy tłumaczące niski poziom innowacji w Polsce.

Narodowe Systemy Innowacji: Polityka publiczna i zarządzanie

Jednym z centralnych aspektów podejścia do tematu NSI jest zagadnienie instytucji i w tym znaczeniu zarówno doświadczenia Polski i Meksyku są interesujące ponieważ obydwa kraje mają przeszłość naznaczoną polityką autorytarną i można oba te kraje zaliczyć do tego co zwie się trzecią demokratyczną falą, która zaczęła się pod koniec XX wieku. Doświadczenia obydwu krajów mogą być scharakteryzowane jako słaba instytucjonalność przed budowaniem demokracji, wynikająca z dwóch po-

wodów. Pierwszym było wyczerpanie dynamiki kontroli politycznej w wyniku autorytarnych rządów przedkładających społeczny „porządek” nad wydajność i racjonalność w procesie decyzyjnym władzy politycznej. Drugim było legalne, ale pozbawione legitymizacji sprawowanie władzy politycznej, które doprowadziło do niewydajnej i nieefektywnej państwowej administracji w kwestii rozwiązywania problemów społecznych.

Pod tym względem oba kraje (Polska i Meksyk) nie tylko musiały przeobrazić swoje sfery polityczne, ale także musiały zreformować swoje systemy administracji publicznej, żeby móc je zmodernizować i dostosować do czasów i dynamiki ery globalizacji.

Te kraje przeszły od administracji publicznej scentralizowanej pionowo w rządzie, opartej na systemach kontroli politycznej, do nowego systemu publicznego zarządzania, gdzie procesy decyzyjne były generowane z logiki współodpowiedzialności dzielonej przez zorganizowanych aktorów społecznych, Państwo oraz czynniki gospodarcze uporządkowane w systemie międzyrządowego zarządzania rozumianego jako budowa nowych systemów społecznej legitymizacji z nowej międzyrządowej dynamiki, procesów konsolidacyjnych tworzenia strategii publicznej w podobny sposób jak robią rozwinięte kraje centralne. Idea zarządzania bierze się z pomysłu, że należy budować nowe formy interakcji sfery politycznej w odniesieniu do sfer ekonomicznych, społecznych i administracyjnych. Przyjmujemy publiczne zarządzanie w trzech znaczeniach:

- (a) Pogodzenie technik zarządzania z sektora prywatnego i sektora państwowego;
- (b) Zmiana z modelu Prawno-racjonalnego na styl zarządzania kładący nacisk na wyniki oraz
- (c) Większa troska o wydajność, jakość i efektywność.

Pomysł odzyskania tych poziomów w zarządzaniu publicznym miał promować:

- (a) bardziej zdecentralizowane Państwo, (b) mniej hierarchiczną kontrolę wewnątrz organizacji Państwa (c) większą odpowiedzialność, (d) bardziej wydajną Administrację Publiczną oraz (e) poprawę w tworzeniu i wynikach stosowania publicznej strategii.

Zatem, zarządzanie możemy wtedy zrozumieć jako mechanizm interakcji i koordynacji pomiędzy różnymi aktorami społecznymi, Państwem i gospodarczymi aktorami poprzez strategię publiczną, „narasta jedynomyślność, że efektywność i legitymizacja działań publicznych jest oparta na jakości interakcji między różnymi poziomami rządu, oraz między nimi i organizacjami biznesowymi oraz społeczeństwem obywatelskim” (Prats 2008, s. 3).

Ta koncepcja pochodzi od idei, że aktorzy polityczni to nie tylko ci zaangażowani w procesy polityczne¹ i pod tym względem społeczeństwo musi brać udział w tym procesie zarządzania z zamiarem ulepszania procesów administracyjnych, ponieważ ten związek między obydwojema aktorami (Państwo i firma) „wymaga nadzwyczajnych dawek strategicznej wizji, zarządzania konfliktem i budowania jedynomyślności” (Prats, 2008, s. 1), co nie implikuje ignorowania administracji publicznej, ale raczej ustanawianie ścisłej interakcji która pozwala im ulepszyć ukierunkowanie, tworzenie i wdrażanie strategii publicznej.

Rządy są oparte na idei, że „polityka nie może dalej twierdzić że posiada wyłącznie prawne i techniczne fundamenty. Jej legitymizacja bierze się z uznania, że uprawianie polityki polega na wybieraniu między równie wartościowymi dobrami publicznymi oraz że decyzja odpowiada osądowi wartości, interesu, możliwości, które nie tylko są niezbędne, ale zawsze muszą być dyskutowane w sferze publicznej” (Prats: 2008, s. 2).

Zatem, możemy rozumieć zarządzanie jako nową teorię która usiłowała rozwiązać problem kryzysu możliwości rządu w Państwach i tradycyjnych administracjach, skupiając uwagę na analizie istotności interakcji Państwo-firma, oraz koordynacji horyzontalnej między wieloma czynnikami społecznymi, z tego powodu jest ono zorientowane szczególnie na sposób w jaki wytyczne interakcji są ustanawiane i strukturyzowane między administracją publiczną i społeczeństwem (Natera, 2004, 2005).

Zatem, zarządzanie okazuje się fundamentalne dla stabilności instytucjonalnej i w konsekwencji dla systemów pro-innowacyjnych, w związku z tym że implikuje że są warunki dla rozwoju biznesu, łatwość zakładania firm i poszanowanie dla wytwarzania wartości niematerialnych jako podstawy wartości firm XXI wieku.

Ramy Prawne dla Innowacji

Kiedy już zlokalizujemy socjo-polityczny kontekst własności intelektualnej w relacjach Meksyku i Polski, przechodzimy do studiowania Instytucji i ustawodawstwa, które, w tych dwóch krajach, są odpowiedzialne za zapewnienie legalności, oraz wydajne i efektywne działanie, jak też rozwój i promocję innowacji i to jak to ma wpływ na Globalny Wskaźnik Innowacji.

Przez długi czas prawo musiało sprostać wielkim wyzwaniom, jeżeli chodzi o regulację zasobów niematerialnych i wszystko co implikuje gospodarczy rozwój kraju. Ponadto, systemy regulacyjne krajów są rozproszone i w wielu przypadkach, jak w Meksyku, w którym istnieje poważny niedobór kultury rejestracji i własności praw (takich jak dobra niematerialne), to potęguje problem.

„Wykorzystywanie zasobu niematerialnego odbywa się bezpośrednio, lub pośrednio. Bezpośrednie wykorzystywanie składa się z używania niematerialnej własności przez osobę, która ją stworzyła i ochroniła, podczas gdy pośrednie wykorzystywanie polega na przekazaniu całości, lub części praw przynależnych zasobowi niematerialnemu firmom należącym do tej samej grupy, lub stronie trzeciej” (Torre, 2010, s. 851).

Kiedy mówimy o własności intelektualnej i innowacji, panorama staje się gęsta i rozproszona, ponieważ jak wszyscy wiemy, własność intelektualna dzieli się na własność przemysłową, ta ochrona opiera się na trzech wiodących zasadach: wyłączności, terytorialności i czasowości; i na prawa autorskie, obydwie podlegają różnym regulacjom i władzom, a także różnym strategiom publicznym w każdym kraju.

„Własność intelektualna odnosi się do wiedzy i informacji, które są częścią wynalazków, wytworów, a nawet znaków i słów. Ich specyficzną funkcją jest legalne przekształcanie ich na niematerialne dobra prywatne, którymi można obracać na rynku, przez określony czas i w ramach pewnych ograniczeń” (Díaz, 2008, s. 25).

Tabela 1. Regulacje stosujące się do własności intelektualnej w Meksyku i w Polsce

Ustawodawstwo	Meksyk	Polska
Konstytucja/ /Prawa Podstawowe	Konstytucja Zjednoczonych Stanów Meksyku	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej
Główne Prawa Własności Intelektualnej	<ul style="list-style-type: none"> • Federalne Przepisy o Prawach Autorskich • Prawa Własności Przemysłowej • Federalne Prawa Gatunków Roślin 	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawka do Ustawy o Ochronie Prawnej Gatunków Roślin • Ustawa o Ochronie Prawnej Gatunków Roślin • Ustawa o Poprawkach do Ustawy o Prawach Autorskich i Powiązanych Prawach • Ustawa o Prawach Autorskich i Powiązanych Prawach • Ustawa o Poprawkach do Ustawy o Prawach Autorskich i Powiązanych Prawach, oraz Ustawy o Hazardzie • Ustawa aktualizująca Ustawę o Własności Przemysłowej i inne Ustawy • Ustawa o Własności Przemysłowej • Ustawa o Poprawkach do Ustawy o Prawach Autorskich i Powiązanych Prawach • Ustawa aktualizująca Ustawę o Znakach Towarowych
Ustawodawstwo powiązane z Własnością Intelektualną	<ul style="list-style-type: none"> • Federalne Prawo Telekomunikacji, Radiofonii i Telewizji • Prawo dotyczące Publicznego Systemu Radiotelewizyjnego Państwa Meksykańskiego • Prawo dotyczące Promocji Czytelnictwa i Książek • Federalne Prawo Produkcji, Certyfikacji i Handlu Ziarnami • Prawo Celne • Federalne Prawo Procedur Administracyjnych • Ogólne Prawo Edukacyjne • Federalne Prawo Ochrony Konsumentów • Prawo o Narodowym Godle, Fladze i Hymnie • Ogólne Prawo Zdrowia • Federalny Kodeks Karny • Federalne Prawo Konkurencji Gospodarczej 	<ul style="list-style-type: none"> • Kodeks Postępowania Karnego • Ustawa o Przemysle Nasiennym • Ustawa o Przeciwdziałaniu Nieuczciwej Konkurencji • Kodeks Postępowania Cywilnego • Ustawa o Ochronie Baz Danych

cd. tabeli 1

Ustawodawstwo	Meksyk	Polska
	<ul style="list-style-type: none"> • Federalne Prawo Administracyjnej Procedury Sporów • Narodowy Kodeks Postępowania Karnego • Prawo Nauki i Technologii • Prawo Organiczne Narodowej Rady Nauki i Technologii • Federalny Kodeks Postępowania Cywilnego 	
Rozporządzenia związane z Własnością Intelektualną	<ul style="list-style-type: none"> • Rozporządzenie o Prawie Własności Przemysłowej • Rozporządzenie o Zaopatrzeniu Medycznym • Rozporządzenie dotyczące Federalnego Prawa Dystrybucji, Certyfikacji i Handlu Nasionami • Rozporządzenie dotyczące Poprawek do Przepisów o Meksykańskim Instytucie Własności Przemysłowej • Przepisy dotyczące Meksykańskiego Instytutu Własności Przemysłowej • Rozporządzenia dotyczące Federalnych Przepisów o Prawie Autorskim • Przepisy Narodowego Instytutu Praw Autorskich • Rozporządzenia Prawa Federalnego o Gatunkach Roślin 	<ul style="list-style-type: none"> • Dekret Prezesa Rady Ministrów o Zgłaszaniu i Przetwarzaniu Patentów i Wzorów Użytkowych • Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego o Procedurze Dystrybucji i Zapłaty Wynagrodzenia za Publiczne Wypożyczanie Kopii Prac oraz Wyznaczeniu Związków Zbierających poprzez Konkurs na Dystrybucję i Płacenie Wynagrodzenia • Rozporządzenie Rady Ministrów dotyczące Sporów Sądowych i Procedur Apelacyjnych oraz Opłat powiązanych z Ochroną Wynalazków i Wzorów Użytkowych

Źródło: Materiały własne przygotowane na podstawie danych ze strony Światowej Organizacji Praw Intelektualnych (WIPO).

W odniesieniu do międzynarodowych regulacji zaczerpniętych głównie z organizmów pod względem ochrony własności intelektualnych i w sprawach gospodarczych, poniżej wskazujemy obowiązujące dokumenty których obydwa kraje są sygnatariuszami (WIPO, 2016): Porozumienie Wiedeńskie, Porozumienie Strasburskie, Porozumienie z Locarno, Porozumienie Nicejskie, Konwencja Rzymska, Konwencja Berneńska, Konwencja Paryska, Konwencja WIPO, Konwencja UPOV, Protokół Madrycki, Traktat Pekijski o Artystycznych Wykonaniach Audiowizualnych, Traktat Budapesztański, Traktat o Współpracy Patentowej, Trak-

tat z Marrakeszu o ułatwieniu dostępu do opublikowanych utworów drukowanych osobom niewidomym, słabowidzącym i innym niepełnosprawnym, Traktat z Nairobi, Traktat o Prawach Autorskich WIPO, Traktat WIPO o Artystycznych Wykonaniach i Fonogramach oraz Traktat o Prawie Znaków Towarowych.

Meksyk można scharakteryzować jako kraj z bardzo szerokim wachlarzem standardów (303 obecnych przepisów federalnych <http://www.diputados.gob.mx/LeyesBiblio/> sprawdzone 1 Maja 2018). Chociaż Światowa Organizacja Własności Intelektualnej nakreśla wytyczne których zadaniem jest unifikacja kryteriów, każdy kraj korzystając ze swej suwerenności ustanawia podstawy do promocji i regulacji własności intelektualnej.

Tabela 2. Władze narodowe

Meksyk	Polska
<ul style="list-style-type: none"> • Meksykański Instytut Własności Przemysłowej • Narodowy Bank Patentów • Narodowy Instytut Praw Autorskich • Publiczny Rejestr Praw Autorskich 	Wydział Własności Intelektualnej i Mediów Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego Biuro Prawne

Źródło: Własne materiały przygotowane na podstawie danych ze strony WIPO.

„Własność intelektualna w dowolnym ze swoich aspektów jest powiązana z pewnością i kulturą rejestracji, która w każdym kraju jest inna, w zależności od legitymizacji samego Państwa.

Lista specyficznych praw, którymi cieszy się właściciel prawa intelektualnego oznacza odpowiednie ograniczenie aktywności dla jego rywali. Dla przykładu, właściciel patentu, cieszy się różnymi prawami, które ograniczają wolną konkurencję na rynku:

- a) Wyłączność na wytwarzanie danego produktu, lub na użytkowanie opatentowanej procedury w całym kraju.
- b) Prawo do wyłącznego wprowadzania produktu na rynek.
- c) Prawo do przyznawania wyłącznych, lub niewyłącznych licencji, ograniczonych w czasie, lub przestrzeni, lub nie, bycie zdolnym do nakładania w ten sposób warunków, którym będzie podlegało użytkowanie wynalaz-

ku przez stronę trzecią i do regulowania w mniejszym, lub większym stopniu jej produktywnej i komercyjnej działalności.

- d) Prawo do wprowadzania nowych, podobnych produktów, które mogłyby być w końcu objęte przyznanym patentem, lub do pozwalania na wprowadzanie ich przez stronę trzecią (trzeba zauważyć, że naśladownictwo jest prywatne i tylko posiadacz patentu może się tego dopuszczać).
- e) Możesz akumulować patenty w sposób, który nie pozwala na wejście nowych konkurentów.
- f) Wyłączne wykorzystywanie wynalazku daje moc wyznaczania wyższej ceny za komercjalizację chronionych dóbr, niż cena, która by mogła wyniknąć z sytuacji konkurencji”.

(Ginebra, 2008, s. 123–124).

Metodologia

W tej sekcji przeprowadzamy komparatywną analizę kilku wskaźników powiązanych z NSI Polski i Meksyku. Według Lundvalla, NSI ma trzy komponenty: członków, związki i produkty (gospodarczo użyteczna wiedza). Poniższa tabela pokazuje zmienne i bazy danych użyte do analizy komparatywnej.

Tabela 3. Zmienna i bazy danych

Komponenty NSI	Zmienna	Baza danych
I. Członkowie	I. 1. Wskaźnik Kapitału Ludzkiego	The Global Human Capital Report, 2017. World Economic Forum
	I. 2. Podwskaźnik Potencjału	
	I. 3. Podwskaźnik Zastosowania	
	I. 4. Podwskaźnik Rozwoju	
	I. 5. Podwskaźnik Know-How	
	I. 6. Przedsiębiorcza Działalność Pracowników	Global Entrepreneurship Monitor
	I. 7. Wskaźnik Demokracji	Democracy Index. Economist Intelligence Unit (EIU)
	I. 8. Wskaźnik postrzegania korupcji	Corruption perceptions index 2017. Transparency International
	I. 9. Wskaźnik Rządów Prawa WJP 2017–2018	Law index 2017–2018, World Justice Project

Cd. tabeli 3

Komponenty NSI	Zmienna	Baza danych
II. Powiązania	II. 1. Powiązania Innowacji	The Global Innovation Index 2017, Dziesiąta edycja. Cornell University, INSEAD oraz WIPO
III. Produkty	III. 1. Globalny Wskaźnik Innowacji	The Global Innovation Index 2017, Dziesiąta edycja. Cornell University, INSEAD oraz WIPO
	III. 2. Podwskaźnik Wejścia Innowacji	
	III. 3. Podwskaźnik Wyjścia Innowacji	The Observatory of Economic Complexity, MIT
	III. 4. Wskaźnik Gospodarczej Złożoności	
III. 5. Zgłoszenia patentowe do Europejskiego Urzędu Patentowego	OECD Science Technology and Industry Outlook, OECD	
III. 6. Zgłoszenia patentowe do Urzędu Patentów i Znaków Towarowych Stanów Zjednoczonych		
III. 7. Bezpośrednie Inwestycje Zagraniczne		UNCTADStat, FDI Statistics.

Źródło: WEF, GEM, Cornell University-INSEAD-WIPO, MIT, OECD, UNCTAD, EIU, TI i WJP.

Wyniki

Żeby przeprowadzić analizę komparatywną NSI Polski i Meksku, weźmiemy pod uwagę trzy komponenty definicji Lundvalla: elementy, związki i produkty.

Elementy

Według Lundvalla (1992) elementy NSI są ważne dla jego rozwoju. Uważa się, że głównymi częściami NSI są czynnik ludzki (badacze), przedsiębiorczość (do wprowadzania wynalazków na rynek), organizacje rządowe, firmy i wszystkie prawa (instytucje w znaczeniu według Northa) które napędzają innowację. Zawiera on także demokrację jako meta-instytucję według Rodrika (2007) oraz korupcję, gdzie ta ostatnia jest częścią środowiska w którym rozwijają się elementy NSI.

Pierwszym elementem jest czynnik ludzki i w tym przypadku możemy zastosować zestaw zmiennych kapitału ludzkiego. Ogólny wskaźnik

w tabeli 4 pokazuje, że Polska ma wyższy poziom kapitału ludzkiego, niż Meksyk, ponieważ ten europejski kraj osiągnął 31 miejsce w 2017, podczas gdy kraj reprezentujący Amerykę Łacińską osiągnął 69 miejsce. W podwskaźniku Potencjału, który mierzy poziom formalnej edukacji dla przeszłych inwestycji, Polska uplasowała się na 25 pozycji na świecie, podczas gdy Meksyk jest 61. W podwskaźniku Know-How, który mierzy zastosowanie wyspecjalizowanych umiejętności w miejscu pracy, Polska zajęła 24 miejsce na świecie, a Meksyk 48. Ogółem, w tym elemencie NSI Polska jest na lepszej pozycji niż Meksyk.

Tabela 4. Wskaźnik Kapitału Ludzkiego, 2017

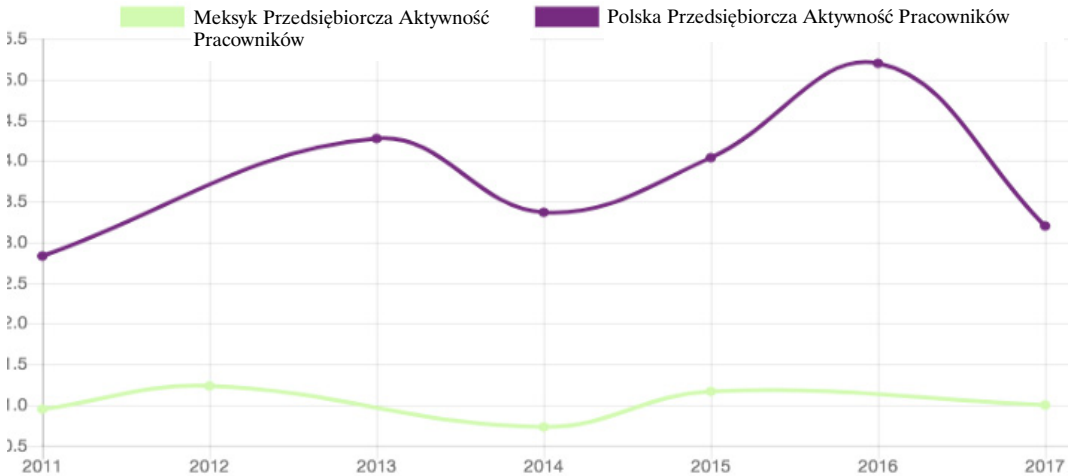
	Meksyk	Polska
Całkowity wskaźnik		
Punktacja	61,25	69,61
Pozycja	69	31
Podwskaźnik Potencjału		
Punktacja	70,5	76,6
Pozycja	61	25
Podwskaźnik Zastosowania		
Punktacja	62,4	65,9
Pozycja	77	65
Podwskaźnik Rozwoju		
Punktacja	57,2	72,7
Pozycja	92	34
Podwskaźnik know-how		
Punktacja	54,8	63,2
Pozycja	48	24

Źródło: WEF

Kolejnym istotnym elementem NSI jest aktywność przedsiębiorcza, ponieważ pozwala wynalazkom wejść na rynek i w ten sposób ma miejsce kreatywna destrukcja według Schumpetera. Rysunek 1 pokazuje wskaźnik przedsiębiorczej aktywności pracowników w okresie od 2011

do 2017 i we wszystkich latach Polska miała wyższy poziom przedsiębiorczości, ze spadkami w 2014 i 2017, ale nadal na wyższych poziomach niż Meksyk.

Rysunek 1. Przedsiębiorcza Aktywność Pracowników

Źródło: Global Entrepreneurship Monitor

Żeby mówić o strategiach innowacji w obu krajach, trzeba zaprezentować główne wskaźniki demokracji i rządów w tych krajach, tak byśmy stali się świadomi instytucjonalnej stabilności której potrzeba do promowania strategii proinnowacyjnych.

Być może najważniejszym wskaźnikiem charakteryzującym oba kraje jest związany z demokracją, obydwaj kraje wzięły udział w tak zwanej trzeciej demokratycznej fali, która rozpoczęła się w ostatnim ćwierćwieczu XX wieku. Wskaźnikiem, którego użyjemy do zmierzenia demokracji będzie Wskaźnik Demokracji, który został wykoncypowany jako wiarygodny wskaźnik². (<https://www.eiu.com/home.aspx>, sprawdzone 20 maja o 21:56)

Poniżej możemy zobaczyć, że Meksyk i Polska mają podobne wyniki we Wskaźniku Demokracji:

Tabela 5. Porównanie wskaźników Wskaźnika Demokracji.

Pozycja	Kraj	Punktacja	Procesy wyborcze i pluralizm	Funkcjonowanie rządu	Polityczna partycypacja	Kultura polityczna	Prawa obywatelskie	Kategoria
53	Polska	6,67	9,17	6,07	6,11	4,38	7,65	Niedoskonała demokracja
66	Meksyk	6,41	7,83	6,43	7,22	4,38	6,18	Niedoskonała demokracja

Źródło: Własne opracowanie na podstawie danych z następującej strony (<https://www.eiu.com/home.aspx>, sprawdzona 20 maja o 21:56).

Sytuacja instytucjonalna obu krajów jest bardzo podobna, jednakże, różnicę między nimi można znaleźć w szacunku dla procesu wyborczego i pluralizmu oraz w przypadku praw obywatelskich, aspekcie, który okazuje się bardzo istotny, ponieważ instytucjonalnym czynnikiem dobrego środowiska dla innowacji są rządy prawa i szacunek dla prawa, sytuacja która wspiera innowację.

W tym znaczeniu jednym z najważniejszych szczegółów dotyczących instytucjonalnej różnicy między obydwojoma krajami jest kwestia korupcji. Według Corruption Perceptions Index za 2017 rok, przygotowanego przez Transparency International, Polska jest 36, podczas gdy Meksyk jest 135 pod względem poziomu korupcji z 29 punktami (informacja z https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017, sprawdzone 20 maja 2018 do 22.38). Potwierdza to informacja z World Justice Project (WJP) z 2015, (sprawdzone na stronie <https://worldjusticeproject.org> 18 maja do 23.08), gdzie mierzą wydajność demokracji (rządy prawa)³. W przypadku tego wskaźnika Polska uplasowała się na 21 miejscu z wynikiem 0.71, a Meksyk uplasował się na 79 miejscu światowego rankingu z wynikiem 0.40. Te dane mają największy wpływ na różnice w systemach proinnowacyjnych między obydwojoma krajami.

Kolejnym punktem odróżniającym oba kraje jest fakt, że w Polsce istnieje obszar wielopoziomowego rządzenia, gdzie istotną rzeczą jest nie tylko decentralizacja, ale także skupienie uwagi na ideach współpracy

(Natera, 2004). Siła ośrodków wielopoziomowego zarządzania polega na interakcji międzyadministracyjnych systemów i międzyrządowych zależności (Natera 2005).⁴

Centralną myślą tego analitycznego podejścia jest wzięcie pod uwagę jak działania różnych administracji publicznych wpływają na obywateli rezydujących na pewnym terytorium. Przez różne administracje rozumiemy: lokalny, regionalny, narodowy i ponadnarodowy poziom — sfera narodowa i ponadnarodowa — jak też różnych aktorów zarówno w publicznej oraz prywatnej sferze, następnie przechodzimy do wzięcia pod uwagę obywatelstwa, firmy, rządu i organizacji międzynarodowej.

Koncepcja wielopoziomowego zarządzania pochodzi z Europy i została zaproponowana jako zasada jedności różnych rzeczywistości Państw, które je zawierają; z istnieniem instytucjonalności z wieloma poziomami decyzyjności — Ponadnarodowy: Komisja Europejska, Rada Europejska, Parlament Europejski; Narodowy: Federalny, Regionalny, Lokalny; oraz Aktorzy Społeczni: Obywatele, Firmy.

Zatem, według dokumentu „Karta wielopoziomowego sprawowania rządów Europejskiego Komitetu Regionów” z 2009, cytowanego przez Fernández, (2010, s. 5), wielopoziomowe sprawowanie rządów jest definiowane jako:

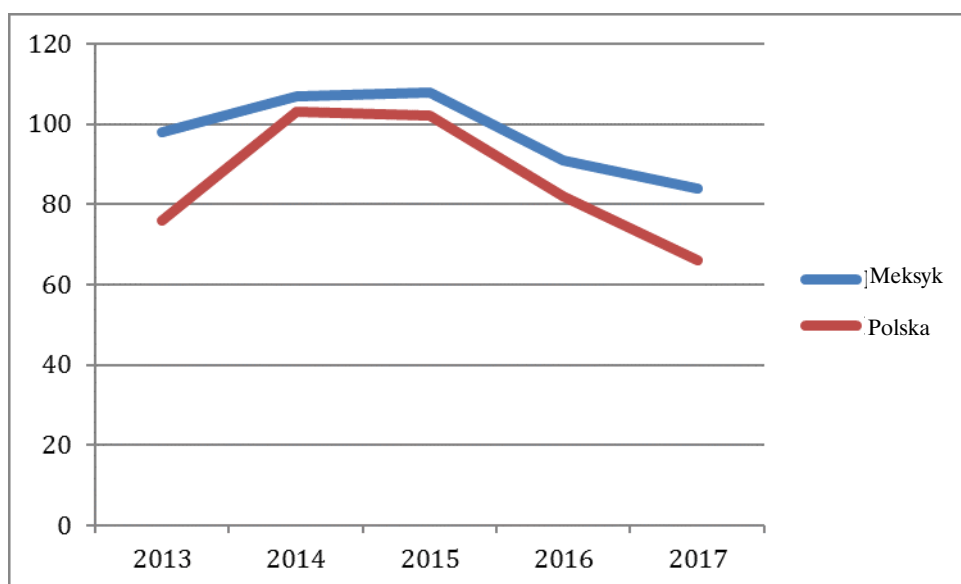
„Polityczny system działania zbudowany z powiązania jednostek publicznych różnych poziomów (jak w przypadku UE, Państwa Członkowskie oraz regionalne i lokalne jednostki), który jest zorientowany na produkcję i wykonywanie publicznych działań (takich jak publiczne strategie i programy) lub na produkcję wspólnych dóbr. W tym systemie skoordynowanych działań, różne poziomy władzy dzielą odpowiedzialność i udzielają demokratycznej legitymizacji systemowi opartemu na ich własnej legitymizacji i reprezentacyjności”.

Zatem, Polska miała ten instytucjonalny schemat promujący instytucjonalny kontekst do konsolidacji systemu proinnowacyjnego, podczas gdy Meksyk nie posiada tego systemu międzyrządowej współzależności a tym bardziej systemu międzynarodowej struktury pozwalającej promować realne i efektywne strategie innowacji pozwalające podnosić konkurencyjność w Meksyku.

Związki

Związki zachodzące w NSI są fundamentalne dla ich rozwoju, ponieważ wzmacniają one przewagi wykazywane przez elementy. Poniższy rysunek pokazuje miejsce zajmowane przez powiązania innowacji w każdym kraju na skali globalnej. Od 2013 Polska jest wyżej niż Meksyk, chociaż ten europejski kraj spadł w 2014, ale po 2015 przesunął się z 102 miejsca na 66. Meksyk zawsze był poniżej Polski — przesunął się z miejsca 98 w 2013 na 108 w 2015 a następnie osiągnął 84 w 2017.

Rysunek 2. Powiązania innowacji (ranking)

Źródło: GII.

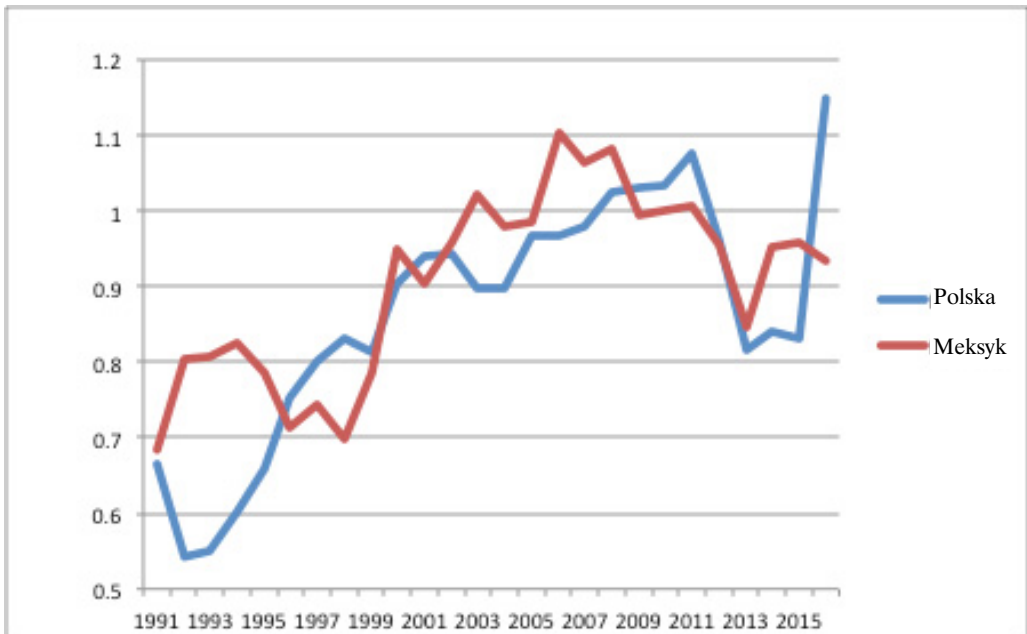
Produkty

Produkty NSI to wszystkie zmienne pokazujące, że te systemy wygenerowały kreatywną destrukcję. W tej sekcji użyjemy wskaźników innowacji, patentów, FDI, oraz struktury eksportów krajów, ponieważ pokazują one instytucjonalne stosunkowe przewagi.

Jeżeli chodzi o rok 2017, Global Innovation Index (GII) Polski jest wyższy niż dla Meksyku, ponadto kraj europejski osiągnął 38 miejsce (na świecie), podczas gdy Meksyk zajął 58 miejsce. W latach kiedy GII był publikowany, Polska zawsze zajmowała wyższe miejsce niż Meksyk.

W przypadku Economic Complexity Index za rok 2016 Polska osiągnęła wyższą pozycję (na poziomie globalnym) niż Meksyk ponieważ kraj europejski osiągnął 21 miejsce, podczas gdy kraj z Ameryki Łacińskiej zajął 25 miejsce, chociaż różnica nie jest znacząca. Poniższy rysunek pokazuje, że w poprzednich dekadach wskaźnik gospodarczej złożoności dla Meksyku był wyższy niż w przypadku Polski, w dodatku do faktu, że obydwa kraje wykazują pozytywne trendy jeżeli chodzi o ten wskaźnik. Jednakże, wraz z początkiem Wielkiej Recesji w 2007–2008 nastąpił spadek gospodarczej złożoności w obydwu krajach. Jednak Polska już dała radę odrobić ten spadek, podczas gdy nic takiego nie miało miejsca w przypadku Meksyku.

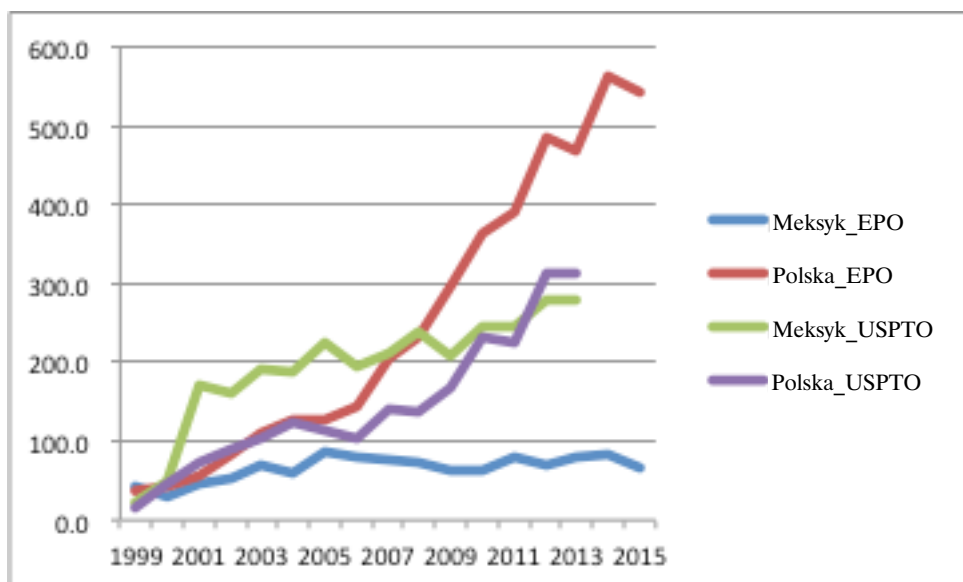
Rysunek 3. Economic Complexity Index

Źródło: The Observatory of Economic Complexity, MIT.

Jeżeli chodzi o patenty, różnica między Polską a Meksykiem jest znacząca i rośnie. W pierwszych latach XXI wieku, Meksyk i Polska zgłosiły prawie taką samą liczbę patentów (choć Meksyk ma większą gospodarkę), jednakże, podczas gdy kraj europejski wykazuje tendencję wzrostową, kraj z Ameryki Łacińskiej praktycznie nie zanotował żadnej zmiany jeżeli chodzi o liczbę patentów w przeciągu ostatnich 15 lat (jeżeli chodzi o patenty zarejestrowane przez Europejski Urząd Patentowy). Jeżeli chodzi o patenty zgłaszane do urzędu patentowego w Stanach Zjednoczonych, Meksyk i Polska zanotowały wzrost w ciągu ostatnich 10 lat, jednakże, ten wzrost jest bardziej znaczący w przypadku Polski.

Rysunek 4. Zgłoszenia patentów do Europejskiego Urzędu Patentowego (EPO) i Urzędu Patentów i Znaków Towarowych Stanów Zjednoczonych (USPTO) (kraj zamieszkania wynalazcy)

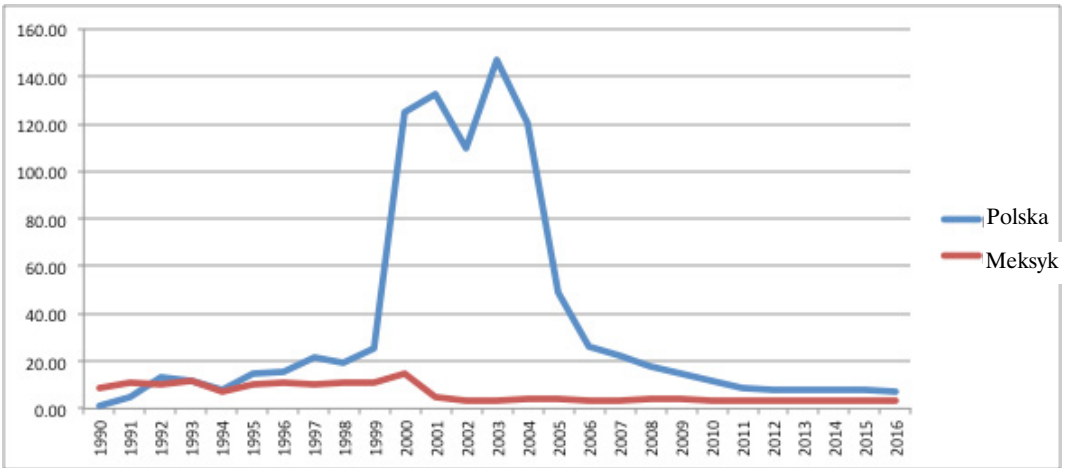

Źródło: OECD.

Kolejny wskaźnik, który może posłużyć jako odniesienie dotyczące funkcjonowania NSI jest przepływ BIZ. Rysunek 5 pokazuje, że w okresie od 1990 do 2016 prawie każdego roku ten wskaźnik był wyż-

szy w przypadku Polski niż Meksyku, co wskazuje, że polski NSI wytworzył większe zaufanie dla międzynarodowych inwestycji, niż meksykański NSI.

Rysunek 5. Współczynnik wpływających BIZ/wyptywających BIZ

Źródło: UNCTAD.

Wnioski i dyskusja

NSI Polski i Meksyku są różne i zakotwiczone są w dwóch rodzajach gospodarek. Patrząc na to studium przypadku, ZGR mają lepsze wyniki jeżeli chodzi o innowacje, niż HGR. NSI Polski wytwarza lepsze rezultaty, niż NSI Meksyku w związku z:

Elementy: większy kapitał ludzki, większa działalność przedsiębiorcza oraz niższy poziom korupcji. Związki: lepsze połączenie między czynnikami wprowadzającymi innowacje.

Produkty: większa efektywność polskiego NSI, gospodarka eksportująca większą gamę produktów, więcej rejestracji patentów oraz większy przyływ BIZ.

Przyszłe badania, które wyrastają z tego tekstu, to realizacja analizy obejmującej większość ZGR i HGR w odniesieniu do ich NSI. W ten spo-

sób możemy mieć więcej elementów pozwalających określić, czy kreatywna destrukcja w obydwu typach gospodarek jest znacząco różna. Z drugiej strony, kolejnym elementem, który należy wziąć pod uwagę jest analiza komparatywna z naciskiem na instytucjonalne komplementarności.

Jednym z ograniczeń niniejszego artykułu jest brak bardziej szczegółowej analizy organizacji NSI każdego kraju. Z drugiej strony, ten tekst nie ma punktu odniesienia do KGR i LGR, ponieważ możliwe jest, że dystans pod względem innowacji pomiędzy ZGR i HGR nie jest zbyt duży, w porównaniu z typami gospodarek rozwiniętymi przez Halla i Soskice'a (KGR i LGR).

Zauważamy, że tym co czyni różnicę w innowacji w porównaniu między Meksykiem a Polską jest wysoki poziom kapitału ludzkiego i niski poziom korupcji w Polsce, ponieważ obydwa kraje mają niedociągnięcia w instytucjonalnej komplementarności elementów NSI. Jednakże, dzięki wysokiemu poziomowi polskiego kapitału ludzkiego i większemu napływowi inwestycji, innowacja jest możliwa w Polsce. Takiej sytuacji nie ma w Meksyku, ponieważ Zdywersyfikowane Grupy Biznesowe wolą inwestować w surowce, lub proste produkty, które nie wymagają wysoko wykwalifikowanej pracy.

Wpływ UE na NSI Polski jest większy niż wpływ NAFTA na NSI Meksyku. Można to wyjaśnić, ponieważ NAFTA jest jedynie pierwszym krokiem w procesie integracji, to znaczy, Umową o Wolnym Handlu, podczas gdy w przypadku UE implikowana jest Unia Monetarna, gdzie kilka kompetencji zostaje cedowanych na ponadnarodowe organizacje. W dodatku jest kilka działań z wysokim stopniem współpracy, które w pewien sposób warunkują (pośrednio) wprowadzanie zmian mających na celu konwergencję z europejskimi parametrami (europeizacja), co nie ma miejsca w Północnej Ameryce.

Przypisy

¹ Teoria poliarchii twierdzi, że procesy polityczne charakteryzowane są przez udział i interakcję wielu grup interesów lub interesariuszy lobbujących w taki sposób, że koniec procesu politycznego następuje wtedy gdy publiczne strategie już zostały zbudowane, kiedy oni już zamówili inicjatywy prawne, ramy normatywne zostały zmodyfikowane, decyzje zostały podjęte po procesie negocjacji pomiędzy różnymi grupami zainteresowanymi i zaangażowanymi w temat.

² O metodologii można więcej dowiedzieć się tutaj: <https://www.eiu-com/home.aspx>

³ O metodologii można dowiedzieć się więcej tutaj: <https://worldjusticeproject.org/>

⁴ Sytuacja, którą można zaobserwować w Polsce, ale nie w Meksyku.

Bibliografia

1. Aoki, M. (1994). The Contingent Governance of Teams: An Analysis of Institutional Complementarity. *International Economic Review*, vol. 35, s. 657–676.
2. Barcikowska, R. (2017). Innovation in Social-Economic Development in Poland. Research Institutes as Entities and Contractors of Innovative Activities in Poland. *Marketing of Scientific and Research Organizations*. Vol. 25 (3), s. 103–116.
3. Borges-Quinones, M. and Saucedo-Acosta, E.J. (2018). El engranaje institucional como elemento del enfoque sistemático de la innovación en Latinoamérica. *Ciencia UAT*. Vol. 12, (2), s. 78–89.
4. *Cámara de Diputados México*, (2018). [http://www.diputados.gob.mx/LeyesBiblio/\(18/05/18\)](http://www.diputados.gob.mx/LeyesBiblio/(18/05/18)).
5. Díaz, Á., (2008). *América Latina y el Caribe: La propiedad intelectual después de los tratados de libre comercio*, Santiago de Chile: CEPAL. https://repositorio.cepal.org/bitstream/handle/11362/2526/S0600728_es.pdf?sequence=1&isAllowed=y (01/04/18)
6. Fernández, I. (2010). *Institucionalidad pública desconcentrada y gobernanza territorial en Chile: desafíos para el desarrollo territorial equitativo*. In Barbieri, M y Zurbriggen, C. (Coord.) *Acción colectiva, Gobierno y Territorio: experiencias Cono Sur*. (pp. 81–106). Flacso: Montevideo. <http://web.flacso.edu.uy/assets/acci%C3%B3n-colectiva-gobierno-y-territorio.-flacso-uy.pdf>. (20.05.2018).
7. Ginebra, X., (2008), La propiedad industrial y la competencia económica en México, *Boletín Mexicano de Derecho Comparado*. UNAM, no. 121, pages. 117–171. <https://revistas.juridicas.unam.mx/index.php/derechocomparado/article/view/3961/5021> (20/05/18).
8. Hall, P., Soskice, D. (2001). An Introduction to Varieties of Capitalism. In: Hall, P., Soskice, D. (Eds.). *Varieties of Capitalism. The Institutional Foundations of Comparative Advantage* (Vol. 1, pp. 1–68), Oxford: Oxford University Press.
9. Jankowska, B., Matysek-Jedrych, A., Mroczek-Dabrowska, K. (2017). Efficiency of National Innovation Systems — Poland and Bulgaria in The Context of the Global Innovation Index. *Comparative Economic Research*, Vol. 20 (3), s. 77–94.
10. Lundvall, B. (Ed.) (1992). *National Systems of Innovation: Towards a Theory and Interactive Learning*. London: Pinter.
11. Natera, A. (2004). *La noción de Gobernanza como gestión pública participativa y reticular*. Madrid: Universidad Carlos III.
12. Natera, A. (2005). La gobernanza como modo emergente de gobierno y gestión pública. *Revista Gestión y Análisis de las políticas públicas*. No. 33–34, s. 53–65.
13. Nelson, R.R. (Ed.) (1993). *National Innovation Systems: A Comparative analysis*. Oxford: Oxford University Press.

14. Nölke, A., Vliegthart, A. (2009). Enlarging the Varieties of Capitalism. The Emergence of Dependent Market Economies in East Central Europe. *World Politics*, Vol. 61 (4), s. 670–702.
15. North, D. (1992). Institutions and economic theory. *American Economist*, vol. 36, s. 3–6.
16. Rodrik, D. (2007). *One Economics Many Recipes. Globalization, Institutions and economic Growth*. Princeton: Princeton University Press.
17. Prats, J. (2005).? Qué es la gobernanza?. *Revista Internacional de Gobernabilidad para el Desarrollo Humano*. N° 17. Institut Internacional de Governabilitat de Catalunya
18. Rullan-Rosanis, S., Casanova, L. (2016). A review of the Mexican National Innovation System. *International Journal of Business and Economic Sciences Applied Research*, Vol. 8, s. 59–68.
19. Schneider, B. (2009). Hierarchical Market Economies and Varieties of Capitalism in Latin America. *Journal of Latin American Studies*, Vol. 41 (3), s. 553–575.
20. Schumpeter, J. (1943). *Socialism, Capitalism and Democracy*. London: Allen & Unwin.
21. *The Economist Unit*, (2018). Democracy index. <https://www.eiu.com/home.aspx> (20.05.2018).
22. *Transparency International* (2018). Corruption perception index 2017. https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017 (20.05.2018).
23. Torre, V. (2010). *Problemas de precios de transferencia de bienes intangibles en las empresas multinacionales*. Boletín Mexicano de Derecho Comparado, UNAM, no. 128., s. 845–893. <https://revistas.juridicas.unam.mx/index.php/derechocomparado/article/view/4628/5968> (28.04.2018).
24. World Justice Project (2018). *Rule of law index 2017–2018*. <https://worldjusticeproject.org> (18.05.2018).

Profesor Edgar J. Saucedo-Acosta, University of Veracruz, Meksyk — ekonomista, wykładowca na University of Veracruz, na Wydziale Zarządzania i Rachunkowości oraz Wydziale Ekonomii, w Instytucie Ekonomii i Badań Społecznych. Do jego publikacji należy kilka artykułów badawczych poddanych recenzji naukowej, jak też książki o międzynarodowej ekonomii, instytucjach i odmianach kapitalizmu.

Profesor Maria Teresa Montalvo Romero of Veracruz, Meksyk — Prawnik, Nauczyciel na Wydziale nauk społecznych i administracyjnych oraz na Wydziale Prawa. W jej dorobku znajdują się badania w obszarze prawa gospodarczego, różne publikacje na temat globalizacji, międzynarodowych układach dotyczących spraw gospodarczych i własności intelektualnej.

Profesor Luis Fernando Villafuerte Valdés, University of Veracruz, Meksyk — socjologia, wykładowca na University of Veracruz, na Wydziale Zarządzania i Rachunkowości oraz na Wydziale Nauk Społecznych i Administracyjnych. Do jego publikacji należy kilka recenzowanych naukowo artykułów badawczych, jak też książki o działaniach publicznych, społecznej partycypacji i współczesnych teoriach demokratycznych.

Instytut Lotnictwa
Wydawnictwa Naukowe
al. Krakowska 110/114
02-256 Warszawa
tel.: 22 846 00 11 wew. 551
e-mail: minib@ilot.edu.pl

www.minib.pl

www.twitter.com/EuropeanMINIB

www.facebook.com/EuropeanJournalMINIB